

Sosionomi (AMK) varhaiskasvatuksen opettajan täydennyskoulutus

Mediakasvatuksen toiminnan kehittäminen avoimessa varhaiskasvatuksessa

Development of Media Education Activities in Open Early Childhood Education

Vuosi 2020

Sivumäärä 8

Helsingissä toimii 65 leikkipuistoa ja viisi perhetaloa. Helsingin avoimessa varhaiskasvatuksessa eli leikkipuistoissa ja perhetaloissa toteutetaan varhaiskasvatuslain ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaista toimintaa. Mediakasvatus, tieto- ja viestintäteknologia osaaminen sekä monilukutaito ovat osa varhaiskasvatussuunnitelman perusteita. Tutkimukset osoittavat, että mediakasvatustaidot ovat tänä päivänä merkittävä osa ihmisten arkea ja varhaiskasvatuksessa työskentelevillä tulee olla riittävä ammattitaito ja aihetuntemus niiden kehittämiseksi. Yhdellä leikkipuistotoiminnan toimintayksikköalueella oli huomattu tarvetta mediakasvatustaitojen kehittämiseen. Opinnäytetyöni lähtökohtana oli esimiehen havaitsema tarve työntekijöiden taitojen kehittämiseen.

Opinnäytetyön tavoitteena oli toteuttaa kehittämistutkimus työyhteisössä ja parantaa sen avulla työntekijöiden mediakasvatustaitoja. Ennakko-oletuksena oli, että työntekijöiden mediakasvatustaidot ovat hyvin eri tasoilla. Osa työntekijöistä osaa monipuolisesti käyttää medialaitteita sekä toimia mediakasvattajina ja osalla työntekijöistä on haasteita jo median käytön taidoissa. Lisäksi oletuksena oli, ettei kaikilla työntekijöillä ole kiinnostusta omien taitojen kehittämiseen. Tutkimuskysymyksinä oli: Miten voimme kehittää työyhteisön jäsenten mediakasvatustaitoja ja -tietoja? ja Minkälaisina työyhteisön jäsenet kokevat omat mediataitonsa nyt ja kehittämistyön lopussa? Kehittämistutkimus oli rajattu koskemaan työntekijöiden ammattitaidon kehittämistä median käyttötaidoissa sekä mediakasvatustaidoissa. Toteutus oli suunniteltu tapahtuvaksi joulukuusta 2019 toukokuulle 2020.

Vastaavanlaista kehittämistoimintaa ei ole aiemmin tehty leikkipuistotoiminnasta. Mediakasvatusta on tutkittu kokonaisuudessaan hyvin vähän. Mediakasvatukseen liittyvät opinnäytetyöt ovat ensisijaisesti keskittyneet mediakasvatuksen näkymiseen päiväkodeissa, työntekijöiden nykyisiin näkemyksiin mediakasvatuksesta sekä erilaisen mediakasvatusmateriaalin tuottamiseen varhaiskasvatukseen. Useista lähteistä on todettavissa, että median käyttötaidot ovat nykypäivää ja median käyttö alkaa jo alle vuoden ikäisillä. Vanhempien rooli mediakasvattajina on tärkeä ja tarvitsee tukea varhaiskasvatuksen ammattilaisilta. Varhaiskasvattajilla on suuri mahdollisuus toimia sekä vanhempien että lasten mediakasvattajina.

Opinnäytetyön kehittämistyö alkoi alkukartoituksella, jolla selvitettiin työntekijöiden nykyistä osaamista sekä mielenkiinnon kohteita ja tarvetta kehittämiseen. Kartoitus toteutettiin kvalitatiivisena kyselynä ja tuloksia analysoitiin vastausten teemoittelun avulla. Teemojen perusteella oli tarkoitus toteuttaa kehittämistyötä yhdessä kehittämisspäivässä, mutta maailmanlaajuisen epidemian vuoksi toteutus muuttui sähköisesti toteutetuksi kehittämiseksi. Kehittämisessä käytettiin opetusta, sähköisesti toimitettua kirjallista

tehtävää sekä virtuaalitapaamisen kautta yhteistä ideointipajaa. Työntekijöiden kokemuksia kehittämistyöstä kerättiin loppukyselyssä, jossa oli sekä kvantitatiivisia että kvalitatiivisia kysymyksiä. Loppukyselyn analysoinnissa käytettiin sekä sisällönanalyysiä, jossa korostui teemoittelu.

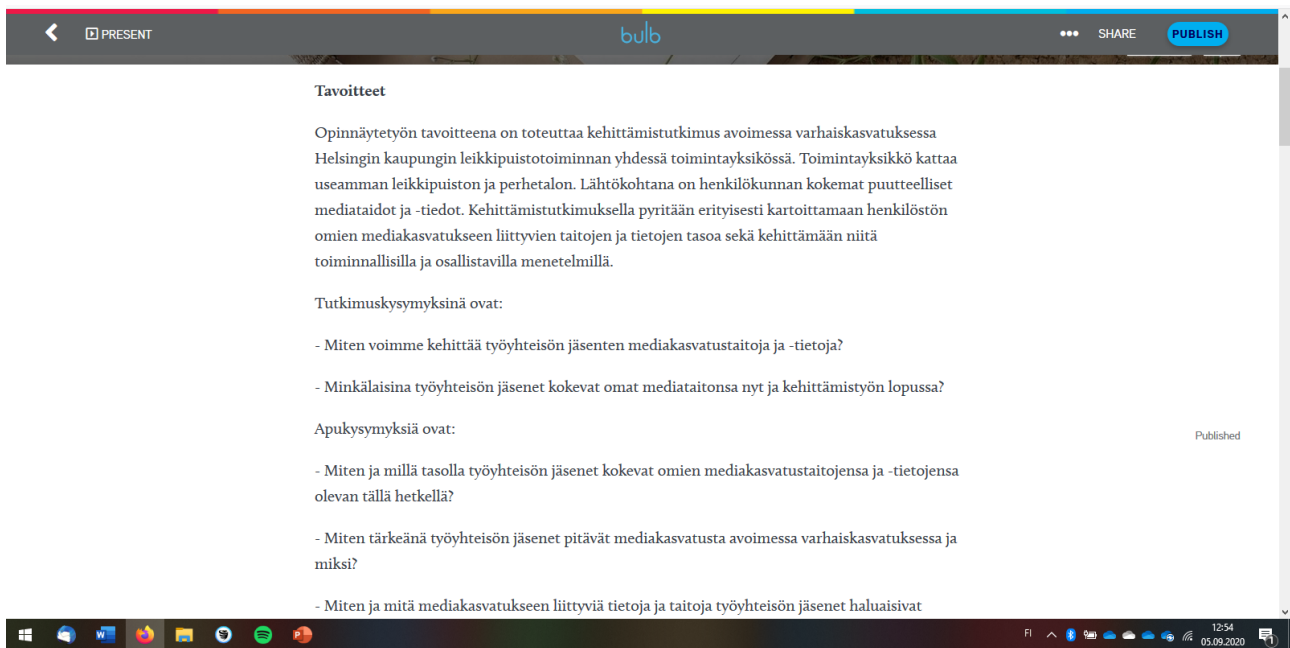
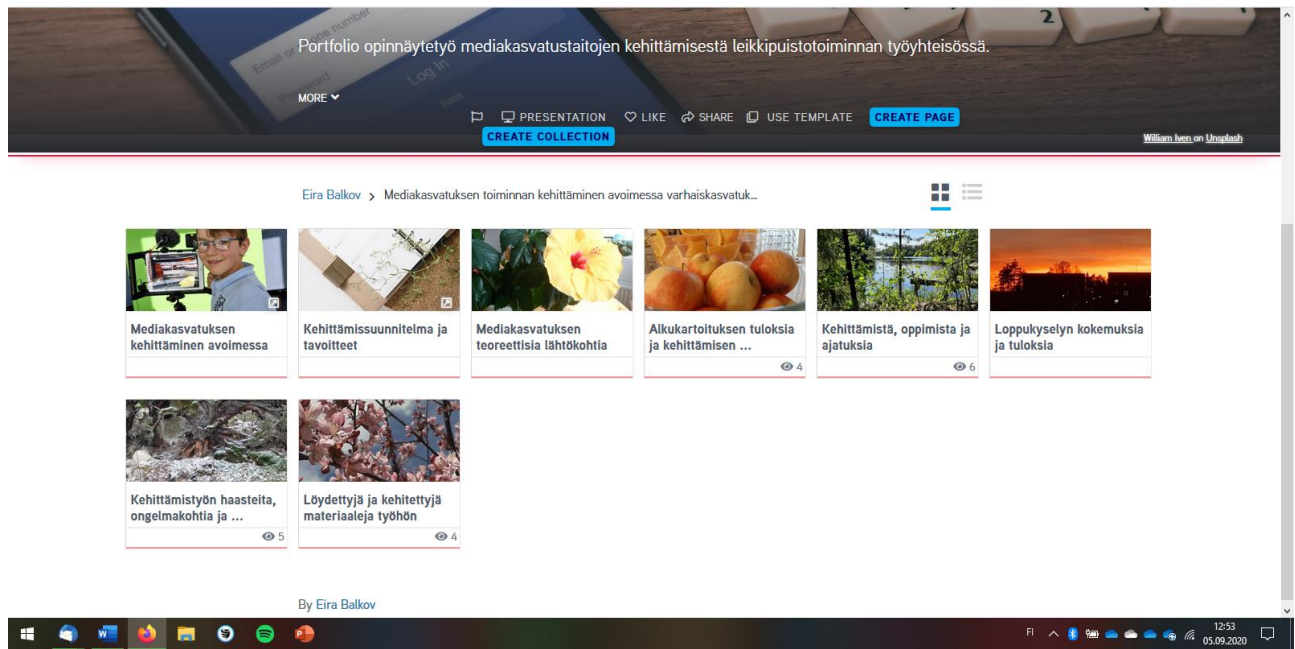
Alkukartoituksen tulokset olivat hyvin odotetun kaltaiset. Vastaajia oli 11 eli noin puolet työyhteisön jäsenistä. Tiedot mediasta olivat monella melko suppeat ja mediasta sekä digitaidoista osattiin nimetä perusasioita. Muutamalla vastaajalla oli laajempaa osaamista. Mediakasvatukseen kuuluvia asioita kuvattiin melko monipuolisesti ja mediakasvatuksen hyötyjä tunnistettiin monia. Eniten kaivattiin tukea medialaitteiden käyttöön ja hyödyntämiseen, mediakasvatuskoulutusta eri medioiden käyttöön ja Ideoita pienten lasten ja vanhempien kanssa yhdessä tehtävään toimintaan. Näiden tulosten pohjalta toteutettiin kolmen viikon kehittämisjakso, jossa ensimmäisellä viikolla opeteltiin eri laitteiden ja medioiden käyttöä, toisella viikolla kehitettiin mediakasvatustaitoja ja kolmannella viikolla ideoitiin ja kehitettiin yhdessä uusia menetelmiä työhön asiakkaiden kanssa.

Kehittämisen onnistumista arvioivasta loppukyselystä selvisi, että suurin osa koki oppineensa paljon tai hieman uusia asioita. Vastaajia oli yhteensä yhdeksän. On vaikea sanoa, olivatko alku- ja loppukyselyyn vastanneet samoja henkilöitä. Loppukyselystä on kuitenkin nähtävissä, että moni kehittämissyöhön osallistuneista vastasi loppukyselyyn. Loppukyselyn mukaan kehittämissyö koettiin hyödyllisenä kaikkien kolmen osa-alueen osalta. Yhtenä merkittävänä tuloksena voidaan nähdä monen työntekijän tarve yksilölliseen ohjaukseen ja opetukseen. Mediataitojen kehittämistä ei koeta helpoksi itsenäisellä harjoittelulla.

Johtopäätöksinä voidaan todeta, että suunniteltu ja toteutettu kehittämistutkimus vastasi työyhteisön tarpeita ja tuki työntekijöiden ammattitaidon kehittämistä. Tutkimuksesta voitiin nähdä mitä osaamista työyhteisössä oli kehittämistyön alussa, ja mitä ja miten työntekijät kokivat oppineensa kehittämistyön aikana. Loppukyselyn yhdestä vastauksesta voidaan myös päätellä, että kaikki alueen työntekijät eivät ole olleet motivoituneita kehittämään omaa ammattitaitoaan mediakasvatuksesta ja seuraavana kehittämisen kohteena voisikin olla työntekijöiden aktivoiminen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisen toiminnan kehittämiseen ainakin mediakasvatuksen osalta. Kehittämissyö tuotti myös suuren määrän uusia ideoita ja uutta materiaalia käytettäväksi leikkipuistotoiminnassa. Haasteena kehittämistutkimuksen toteutuksessa oli opinnäytetyön tekijän rooli sekä osana työyhteisöä että ulkopuolisena kehittämistyön toteuttajana. Lisäksi maailman pandemiatilanne vaikeutti opinnäytetyön toteutusta, mutta mahdollisti uudenlaisia ja mediapainotteisempia tapoja toimia. Kehittämissyö mahdollisti jokaisen työntekijän omantasaisen kehittymisen. Loppukyselyn vastauksessa tuli esille, että tämän tyyllisiä koulutuksia kaivataan lisää. Lisäksi mediakasvatustaitoja tulisi kartoittaa laajemminkin leikkipuistotoiminnassa ja tukea ammattitaidon kehittymistä vahvemmin.

Asiasanat: mediakasvatus, media, varhaiskasvatus, kehittämistutkimus

Liite 1. Kuvia opinnäytetyön portfoliototeutuksesta

PRESENT

bulb

SHARE PUBLISH

vastaukset, joita tuli useampia.

1. Mitä medalla sinun mielestäsi tarkoitetaan?

- Kaikki eri medialaitteet: radio, tv, älkäksilehdet, tietokone ja netti, puhelimet
- Median käyttö: tiedotusvälineet, elokuvat, sarjakuvat, mainostus, viihdeohjelmat
- Median avulla saadaan, annetaan ja hoidaan tietoa. Kommunikointi, pelaaminen, tiedottaminen
- Kaikki ilmaisu, jota voi dokumentoida

2a. Mitä digitaaliset laitteet ovat?

- Etäohjattavien laitteiden käyttö, perustaidot ja verkossa navigointi
- Vapottimen osastoinen
- En ohjelmien ja sovellusten käyttötavat: sähköposti, asiakasohjelmat jne.

2b. Miten digitaalisia laitteita voi hyödyntää työssä?

- Hyödyntää asiakkaan kanssa tehtävissä työssä, mm. igidin käyttöä ohjauksella asiakastyössä, viestintä taidot asiakkaalle
- Perustaidot auttavat uuden laitteiden oppimisessa
- Yhteistyön perustaidot muokata laatuja toimittamien välillä
- Dokumentointi, mainostaminen
- Lasten ja perheen kanssa vuorovaikutus

3. Mitä mielestäsi kuuluu mediakasvatukseen?

- Miten käyttäytymisen sosiaalisessa mediassa
- Miten laitteita voi hyödyntää opiskelussa, vapaa-aikana tai kaverien kanssa
- Kriittinen mediakäyttö
- Miten tietoa käsitellään, jätetään ja hoidetaan
- Laitteiden käyttöön oppiminen
- Ihmisten huomio
- Alkuperäisen tiedon lähtökohtien ja laatuun
- Hyödyntäminen ja arvioinnin toimittaminen lapsen ja kasvattajan välillä
- En osaa sanoa
- Mediakasvatukseen on edistettävä ja vahvistetaan yhteiskunta, lasten ja aikuisten välistä ja tietoa mediakäytöstä

4. Mitä hyötyä koet olevan mediakasvatuksesta leikkikoulussa?

- Erilisten projektien tekeminen asiakkaiden kanssa
- Tukee kodin ja koulun mediakasvatusta tuomalla siihen lisää ja eri näkökulmaa
- Lapset tarvitsevat tietoa mediakäytöstä
- Tietoa hyödyntämisen eri toimintatapoja ja koulussa opetuksellisesti mielessä
- "En koe omakseni, sopi nuoremille"
- Uuden, että sitä on hyötyä
- Kriittinen laatuun ja laatuun koulussa
- Laaja valikoima tekemistä esim. koulunalla
- Lapille dokumentointi laatuun ja laatuun, esim. kaksien perusta
- Tuetaan valmiuksia mediakäyttöön ja hyvinvointiin, kokeilua ja kehittämistä

5. Mitä tulos kappale työstäsi liittyen mediakasvatukseen ja digitaaliseen? Eli asiakkaan kanssa tehtävään mediakasvatustyöhön ja omassa työssäsi tarvittavaan digitaaliseen.

- Laitteiden käyttöön oppimista, miten toimii ja mitä voi tehdä, pienistä välikappaleista
- Solmitta ohjelmia ja viestikortteja, baby steps
- Koulunalla uuden menetelmän käyttöönottoa
- Tieteen käyttöön harkitteluun alkaa
- Mediakasvatusta ei ole medioiden käyttöön
- Ideoita pienien lasten ja vanhempien kanssa yhdessä tehtävään toimintaan
- Ideoita median käyttöön

6. Minkälaisia mediakasvatusta toteuttavista työtyydytyksistä, jos sinulla olisi olemassa, mikä nauttii resursseista? Konkreettisia esimerkkejä:

- Työajan käyttöön harkittelu kaikkien asiakkaiden kanssa
- Lasten oma verkkosivusto
- Ihmisen kuvan tekemistä
- Tieteen ja koulun hyödyntämistä koulun ja koulun
- Luonnon tutkimista ja luonnonmuiden
- Nuorisoiden kanssa, mm. sää, vuodenaikat, ilmat, avaruus
- Lasten kanssa tehdä musiikkia ja videoita tauluilla
- Viestintä- ja vuorovaikutusta, koulun laatuja

Yhteenveto alkukartoituksen vastauksista.

Kyselyssä näky selvästi, että työyhteisössä ollaan hyvin eri tasoilla mediataidoissa ja niiden kehittämisessä juuri kuten ennako-oletuksena olikin. Yksittäisestä vastauksesta voidaan myös nähdä, ettei kaikki kokeneet mediakasvatusta itselle sopivaksi esim. korkeamman iän vuoksi, vaan

Edited Draft
All Changes Saved

12:55
05.09.2020

PRESENT

bulb

SHARE PUBLISH

2. Oletko oppinut jotain uutta mediakasvatuksesta

9 vastausta

44.4%

44.4%

11.1%

0%

- Kyllä, paljon uusia asioita
- Kyllä, hiukan
- En, vaikka olisin halunnut oppia
- En, osaan jo riittävästi
- En osallistunut mediakasvatukseen perustallajien kehittämisessä

Loppukyselyn vastauksia 2

Kun verrataan Mediamuffinssi-hankkeen mediakasvatukselle määrittämää neljää näkökulmaa ja alkukartoituksen vastauksia mediakasvatuksesta, voidaan nähdä, että suurimmaksi osaksi työntekijöiden näkemykset mediakasvatuksesta keskittyvät teknologiasvatukseen laitteiden käytön opetteluna ja lasten suojelluilla mediakasvatusta. Vain yksittäisessä vastauksessa mainittiin yhteiskunta- ja kulttuurikriittinen mediakasvatusta. Oletusarvona on ollut siis se, että työyhteisössä on vielä paljon opittavaa mediakasvatuksesta. Kuvassa loppukyselyn vastauksia 2 voidaankin nähdä, että suurin osa vastaajista on kokenut oppivansa paljon tai hiukan uusia asioita.

Published

3. Saitko uusia ideoita omaan työhösi mediakasvatukseen liittyen?

9 vastausta

● Kyllä, paljon

12:59
05.09.2020

Leikki puisto yksikön työntekijöiden ideoita koululaisten kanssa toteutettavaksi:

Mosaikkipolku – mikäli alueella on Kotikaupunkipolku tms. (kotikaupunkipolut.fi) voi siitä tehdä näyttelyn käyttäen eri medioita apuna.

Tutustuttiin Kalevala aiheisen mosaikkipolun karttaan. Valittiin missä polun kohteissa käydään. Tehtiin kävelyretki valittuihin kohteisiin ja kuvattiin ne. Etsittiin tietoa Kalevalasta kirjasta ja internetistä (kalevalaseura.fi). Koottiin näyttely kuvista + kuvatekstit ja pienestä Kalevala tietoisuudesta.

Tietovisa – jollain aiheella (esim. kiusaaminen, luonto...)

Tutustutaan/perehdytään aiheeseen videoiden, kirjallisuuden, draaman tms. avulla. Tehdään pienryhmissä/pareittain kysymyksiä aiheesta. Luodaan kysymyksistä Kahoot-tietovisa. Kaikki halukkaat saa osallistua omalla puhelimella tai tehdään kaksi ryhmää joista toinen vastaa talon puhelimella ja toinen iPadilla.

Kevät lööpit + sanomalehti

Published

Käytetään pohjana Luontoliiton kevätseuranta. Valitaan kohde kevätseurannasta esim. västäräkki. Tehdään lööppi (Headlines) västäräkistä: Otetaan valokuva tai käytetään valmista kuvaa (esim. Papunet.net) jakeksitään otsikko; "Västäräkki palasi Suomeen viimeisillä voimillaan!" / "Kevään ensimmäiset västäräkit palasivat Suomeen".

Projekti voi jatkua tekemällä sanomalehti. Etsitään tietoa (kirjat, lehdet internet) lööpin laista